

Universitatea de Vest Timișoara
Facultatea de Drept

LĂPĂDAT IRINA-MARIA

**- ASPECTE TEORETICE ȘI
PRACTICE PRIVIND
REVOCAREA DONAȚIEI -**

Coordonator științific:

Prof.univ.dr. FLORIN MOȚIU

2020

Rezumat:

Teza de doctorat cu numele *Aspecte teoretice și practice privind revocarea donației* este structurată pe cinci capitole, fiind tratate în mod distinct, din punct de vedere teoretic și practic, dar și dintr-o perspectivă comparată, cazurile legale de revocare a donațiilor, așa cum sunt acestea reglementate de Codul civil.

Lucrarea începe cu ilustrarea, în primul capitol, a principiului irevocabilității donației, care este regula în materie. Pentru că actul este irevocabil, odată ce a fost perfectat, el devine definitiv, producând efecte în circuitul civil, așa cum precizează însăși definiția donației din Codul civil, care face referire la faptul că donatorul dispune în mod irevocabil de un bun în favoarea celeilalte părți, cu intenția de a gratifica. Pentru că forma autentică notarială este cea obligatorie pentru valabilitatea contractelor de donație, s-a adus în discuție dacă ar fi posibil ca părțile să poată revoca de comun acord donația, dacă solicită acest lucru și se prezintă la notarul public pentru încheierea actului de revocare. În acest caz, ținând cont de prevalența principiului irevocabilității donației, care este de fapt unul dintre cele mai importante principii din lumea contractelor civile, s-a apreciat că nu ar fi posibil ca părțile să poată revoca de comun acord donația, pentru că donația este și rămâne un act irevocabil, iar revocarea poate surveni numai în cazurile prevăzute de lege și pe cale judiciară. De aceea, suntem de părere că un asemenea act nu se poate încheia, tocmai pentru că se aduce atingere acestui principiu atât de important, acela al

irevocabilității donațiilor. O soluție practică în cazul unei asemenea solicitări ar putea fi încheierea unei donații în sens contrar, donatarul să doneze bunul către donator sau părțile să încheie un alt act translativ de proprietate, prin care bunul să se întoarcă în patrimoniul donatorului. O altă soluție ar fi, în concordanță cu prevederile noului Cod civil, posibilitatea de încetare a contractului de comun acord, dat fiind că în prezent, noul Cod civil, potrivit prevederilor art. 1321, permite încetarea oricărui act juridic civil, dacă exista acordul acelorași părți în acest sens.

Am încercat să ilustrăm necesitatea accentuării irevocabilității donațiilor, care este o trăsătură aparte actelor gratuite și care nu este aceea a irevocabilității oricărui contract în general, tocmai datorită specificului donației. Donația nu este un act sinalagmatic, ci produce un transfer de proprietate, fără ca dispunătorul să primească un contraechivalent în schimb. În acest sens, irevocabilitatea este privită ca un garant al circuitului civil, în sensul că actul odată încheiat, produce efecte juridice, iar donatorul nu se mai poate răzgândi, luând înapoi ceea ce a donat. Această irevocabilitate specifică donațiilor este fundamentală pentru protecția terților, care ar dobândi ulterior drepturi asupra bunului donat de la donatar, aceasta fiind una dintre cele mai importante aspecte ale lucrării. Din perspectivă comparată însă, am remarcat tendința de reformare a unor coduri civile ale altor sisteme de drept de sorginte latină, care au eliminat elementul de irevocabilitate din definiția donației, reformatorii considerând că irevocabilitatea, care

corespunde forței obligatorii a oricărui contract, se impune în egală măsură și donației.

În capitolul al doilea, am făcut o prezentare a revocabilității donației pentru surveniență de copil, caz de revocare care a fost eliminat actualmente din Codul civil, însă care a fost prevăzut de vechiul cod și ale cărui efecte se mai resimt încă actualmente, în sensul că donațiile încheiate sub imperiul vechiului cod sunt revocate de drept dacă copilul donatorului s-a născut înainte de data de 01 octombrie 2011, data când a intrat în vigoare noul Cod civil. Dacă copilul s-a născut după această dată, atunci donația este irevocabilă, din punct de vedere al acestui caz de revocare. Amintim că în ce privește acest caz de revocare, legiuitorul a stipulat că revocarea donației operează de drept. Prin urmare, această prevedere impunea cumva revocarea donației, independent de voința donatorului, dacă acestuia i se naștea un copil după efectuarea donației. Aici ar interveni discuția dacă în acest caz donatorul ar putea să renunțe la revocarea donației, ori ea intervine de drept, prin efectul legii. Prin urmare, prevederile legale ne duc la concluzia că donatorul nu mai putea renunța la consecințele prevăzute de lege, adică la desființarea retroactivă a donației. Dacă donația s-a revocat de drept și totuși donatorul dorește să mențină gratificarea făcută, atunci acesta nu are altă posibilitate decât aceea de a încheia un nou contract de donație cu donatarul, având ca obiect același bun, contract care va fi de data aceasta, irevocabil.

În ceea ce ne privește, suntem de acord cu această reformă în materie de donații, tocmai din necesitatea prevalenței principiului irevocabilității și tocmai datorită acestei situații care ducea la revocarea de drept a donației,

independent de voința donatorului. Prin urmare, prin eliminarea acestei prevederi, dreptul donatarului proprietar nu mai poate fi desființat ulterior, altminteri s-ar putea presupune că persoanele care nu au copii nu ar trebui să dispună de bunurile lor prin donație, tocmai datorită posibilității de revocare a acestora, în cazul apariției unui copil. Suntem de părere că acest caz de revocare a donațiilor vine în contradicție cu principiul irevocabilității donațiilor, care ar trebui să prevaleze indiferent de situația familială a donatorului. Totodată, acest caz de revocare este de natură a periclita și buna credință a terților dobânditori de drepturi de la donatar. În acest caz, de înstrăinare a bunului, dacă donația s-a încheiat pe durata vechiului Cod civil, ar trebui să fie prezent la înstrăinare și donatorul, dacă mai este în viață, să declare că nu i s-a născut niciun copil pe perioada cât vechiul Cod civil a fost în vigoare. Prin urmare, încrederea terțului în această declarație este suficientă pentru ca acesta să fie de bună-credință.

Cu toate că acest caz de revocare mai există încă în anumite coduri civile străine, suntem de părere că reforma acestei instituții este temeinic justificată, din rațiuni de ordin practic. Această instituție a fost reformată și în dreptul francez, în sensul că s-a stipulat că revocarea donației pentru surveniență de copil va opera numai dacă este prevăzută în mod expres în contract; dacă în contractul de donație nu este trecută această clauză, de comun acord, atunci donația nu se va revoca în caz de surveniență de copil. Donatorul poate renunța valabil la clauză, până la data nașterii copilului.

În cuprinsul acestui capitol am încercat să evidențiem temeiul justificativ al reglementării survenienței de copil,

ca și caz legal de revocare a donațiilor, dar și rațiunile de ordin practic care au dus la eliminarea acestui caz legal de revocare al donațiilor. Totodată, aspectele privind aplicarea în timp a acestei revocabilități prezintă importanță practică în ceea ce privește modul cum operează acest caz de revocare. Nu mai puțin, viziunea altor coduri civile străine în ce privește această materie, ne poate oferi o perspectivă de ansamblu asupra realei necesități a reglementării juridice a revocării donației pentru surveniența de copil.

În următoarele trei capitole, am prezentat o analiză amănunțită a cauzelor de revocare prevăzute de Codul civil. În capitolul al treilea, am analizat amănunțit donațiile între soți și revocabilitatea lor. După o incursiune istorică în privința donațiilor între soți și temeiul justificativ al revocabilității lor, am detaliat modul cum funcționează revocarea donațiilor între soți și condițiile necesare a fi îndeplinite în acest sens. Și aici, instituția a fost reformată de noul Cod civil, într-un mod temeinic apreciem noi, legiuitorul limitând revocabilitatea discreționară a donațiilor între soți doar la durata căsătoriei, pe câtă vreme potrivit vechiului Cod civil, donațiile între soți puteau fi revocate oricând, chiar și după desfacerea căsătoriei, până la moartea donatorului. Donațiile de bunuri între soți sunt perfect posibile, ele producând efecte depline, iar soțul donatar devine proprietar exclusiv asupra bunului donat. Totuși, dreptul său este un drept incert, umbrit de posibilitatea ca în orice moment, soțul donator să se răzgândească și să anuleze donația făcută. Din acest motiv, înstrăinarea ulterioară a bunului donat de către donatarul proprietar, este foarte dificilă, ba chiar imposibilă, noi considerând că bunul

respectiv este de fapt indisponibilizat pe durata căsătoriei. Este vorba de o inalienabilitate de fapt asupra unor asemenea bunuri, care decurge din modul de reglementare al donațiilor între soți, care sunt revocabile prin esența lor. Desigur că donatarul fiind proprietar deplin poate înstrăina bunul, însă numai în aceleași condiții în care îl deține, transmitând către terț și posibilitatea de revocare a dreptului de proprietate, însă din punct de vedere practic este greu de crezut ca un terț eventual să preia bunul în aceste condiții.

Donațiile între soți sunt o categorie aparte de acte întâlnite în lumea contractelor civile, pentru că nu mai există alte tipuri de acte bilaterale, care produc anumite efecte în circuitul civil și care să poată fi revocate în mod discreționar, fără niciun motiv, de către dispunător. Rațiunea acestei prevederi constă în particularitatea relațiilor de familie, considerându-se că soțul donator ar putea fi influențat, din motive afective, să facă o donație către celălalt. În continuare am analizat mecanismul de funcționare al revocării donației între soți, prin prezentarea teoretică a temei, dar și cu ilustrarea câtorva spețe de practică judiciară și notarială. Revocarea donației ar putea fi cerută din motive de ordin comportamental între soți (soții nu se mai înțeleg) sau din motive de ordin pecuniar, economic ori de înlăturare a unor efecte relative la patrimoniul supus moștenirii. Cu toate acestea, credem ce rațiunea avută în vedere de către legiuitor când a reglementat revocabilitatea donațiilor s-a referit la relațiile specifice dintre soț și soție. Cert este că ea nu trebuie niciodată justificată. Revocarea se poate face unilateral, fie prin declarație data în fața notarului, care

este forma cea mai simplă de revocare expresă, fie în fața instanței de judecată.

Din examinarea dispozițiilor legale, am desprins concluzia că revocabilitatea donațiilor fiind de ordine publică, chiar dacă ocrotește un interes privat, soțul donator nu poate renunța în prealabil la dreptul de revocare și nici nu își poate da acordul la înstrăinarea bunului de către donatar. Chiar dacă ar exista asemenea declarații din partea sa, aceste acte unilaterale nu îl împiedică pe soțul donator să revoce în viitor donația, iar în acest caz, terțul dobânditor, chiar de bună-credință fiind, nu poate aduce ca probă în instanță această declarație din partea donatorului, care nu produce efecte. Prin urmare, orice donație care se încheie între soți va fi întotdeauna revocabilă, potrivit Codului civil, iar acest efect nu se poate înlătura.

Dacă soțul donator revocă donația, nu este necesară prezența și nici acordul soțului donatar, însă acesta trebuie desigur înștiințat cu privire la această revocare, deoarece este vorba de stingerea dreptului său de proprietate asupra bunului. Dacă bunul este un imobil înscris în cartea funciară, atunci declarația de revocare, sau după caz, sentința judecătorească, trebuie depuse spre intabulare împreună cu dovada comunicării actului de revocare către soțul donatar.

Cât privește principalele consecințe ale revocării donației între soți, desigur că donația se va desființa cu efect retroactiv, ca și când nu ar fi fost încheiată niciodată. Din studiul dispozițiilor legale cu privire la efectele revocării, referitoare la protecția terților de bună-credință, despre care vom aminti în cele ce urmează, remarcăm că aceste prevederi se referă la efectele în cazul admiterii

revocării în caz de ingraturitudine a donatarului. De aici se desprinde concluzia că în cazul revocării donațiilor între soți, care sunt acte revocabile prin esența lor, soțul donator are dreptul la restituirea în natură însuși a bunului, indiferent în mâinile cui s-ar afla, chiar și în mâinile terțului dobânditor. De altfel, în materie de carte funciară, există posibilitatea ca la momentul intabulării contractului de donație să se noteze în cartea funciară mențiunea că imobilul a fost dobândit prin donație între soți, iar această notațiune va fi adusă la cunoștința tuturor persoanelor interesate.

Am evidențiat și câteva aspecte de drept procedural privind revocarea donației între soți, care se poate face și pe cale judiciară, în aceleași condiții, adică fără necesitatea probei unui motiv justificativ, după care am făcut o prezentare comparată a modului cum revocarea donației este tratată în alte coduri civile străine. Din toate legislațiile străine pe care le-am cercetat, niciuna nu mai prevede actualmente ca donațiile între soți, în măsura în care acestea sunt permise de legea statului respectiv, pentru că sunt și legislații civile mai restrictive, care nu permit soților, căsătoriți în regim de comunitate de bunuri să încheie niciun act juridic între ei, niciuna dintre aceste legislații nu mai prevede revocabilitatea discreționară a donațiilor între soți. Ca o sinteză, am spune, că celelalte coduri civile de inspirație latină pe care le-am studiat nu prevăd revocabilitatea discreționară a donațiilor între soți, aceste acte urmând regimul juridic de drept comun al donațiilor, fiind deci irevocabile. Chiar și Codul civil francez a modificat această prevedere, declarând donațiile între soți ca fiind revocabile doar pentru ingraturitudine și neîndeplinirea condițiilor, fiind altfel irevocabile.

În ceea ce ne privește, fiind un practician al dreptului, am evidențiat această primă propunere *de lege ferenda*, foarte importantă de altfel, ca donațiile între soți să fie declarate irevocabile și în dreptul civil român. Aceasta este o viziune pragmatică și considerăm că schimbarea ulterioară a raporturilor dintre părți nu mai prezintă relevanță, astfel că odată perfectată, donația ar trebui să fie irevocabilă. De altfel, dacă ne gândim la donație în general, în practică observăm că acest act gratuit care se încheie între părți este de cele mai multe ori întâlnit între membrii unei familii, fiind un act specific între părinți și copii, ori rude apropiate, cert este că între părți există întotdeauna niște relații anterioare. Din acest punct de vedere, pentru că donația de drept comun, deși se întâlnește în sfera relațiilor familiale și este un act irevocabil, nu vedem de ce donațiile între soți nu ar fi la rândul lor irevocabile.

În capitolul al patrulea am analizat revocarea donației pentru ingraturitudine. Potrivit legii, toate donațiile se revocă pentru ingraturitudine. Ingraturitudinea este opusul recunoștinței, ca atitudine morală datorată de către donatar față de gratuitatea care i s-a făcut. Codul civil prevede în mod expres care sunt faptele care constituie ingraturitudine din partea donatarului și care atrag revocarea donației, sub dovada probei lor. Am început cercetarea cu un studiu analitic a ceea ce înseamnă obligația morală de recunoștință, ca îndatorare nescrisă și care nu este reglementată în mod expres de către legiuitor, recunoașterea sa revenind doctrinei.

Obligația de recunoștință datorată de donatar nu este limitată în timp. Ea este datorată în mod continuu și

neîntrerupt, pe toată durata vieții donatarului. Pe cale de consecință, obligația de recunoștință este datorată către donatar, indiferent cât timp a trecut de la data donației și dacă acesta a înstrăinat bunul donat către un terț, fapt care permite donatorului să promoveze acțiunea în revocarea donației pentru ingratitude și dacă bunul donat a ieșit din patrimoniul donatorului. Aceste aspecte întăresc susținerea opiniei că acțiunea în revocarea donației pentru ingratitude nu este o acțiune ce urmărește interese de ordin patrimonial, ci repararea unui prejudiciu moral suferit de donator, în considerarea căruia legiuitorul a reglementat posibilitatea de revocare. În continuare am analizat, din punct de vedere teoretic și practic, condițiile în care poate fi cerută revocarea donației pentru ingratitude și care sunt faptele, expres și limitativ prevăzute de legiuitor, care constituie ingratitude din partea donatarului. În primul rând, atentatul la viața donatorului sau a unei persoane apropiate lui, a constituit sursa unei ample cercetări, prin evidențierea atât a noțiunii de atentat, adică atât tentativa de omor, cât și omorul efectiv, comis asupra persoanei donatorului și consecințele acestui tip de ingratitude, precum și prin evidențierea prevederii cu caracter de noutate a noului Cod civil, care se referă la atentatul comis asupra unei persoane apropiate donatorului. Aici am propune eliminarea acestei prevederi, întrucât este susceptibilă de a crea incertitudini cu privire la revocarea donației pentru ingratitude. Pe de o parte, pentru că legiuitorul nu prevede expres care sunt persoanele apropiate donatorului (deși se presupune că acestea ar fi rudele apropiate, dar noțiunea este totuși una subiectivă și totodată dificil de probat) și pe de altă parte pentru că pentru asemenea fapte,

făptuitorul oricum răspunde în nume propriu, potrivit legii penale. În al doilea rând, faptele penale, cruzimile sau injuriile grave față de donator, sunt conduite ale donatarului care pot cuprinde o gamă variată de acțiuni ori inacțiuni și care au fost analizate pe rând, cu noutățile aduse de noul Cod civil, dar și din corelarea prevederilor civile cu cele ale dreptului penal. În al treilea rând, refuzul de alimente este un caz de ingraturitudine preluat din vechea reglementare, care a suscitat de asemenea o amplă cercetare, teoretică și practică cu privire la noțiunea alimentelor, starea de nevoie a donatorului, valoarea alimentelor datorate și ipoteza pieririi bunului donat. Ne-am oprit și la analizarea câtorva prevederi ce privesc revocarea pentru ingraturitudine a promisiunii de donație, a donațiilor indirecte și a donațiilor deghizate.

Ceea ce am considerat important de semnalat în această materie, dincolo de toată doctrina existentă, atât pe durata vechiului Cod civil cât și a noului Cod civil, este că revocarea donațiilor pentru ingraturitudine este o pedeapsă civilă. Este un drept de opțiune, lăsat la libera apreciere a donatorului, care are posibilitatea de a-l ierta pe donatar, sau de a acționa pentru revocarea donației și restabilirea situației anterioare. Această trăsătură decurge din celelalte particularități ale sancțiunii revocării, în sensul că neproducându-se de drept, este posibil ca ingraturitudinea donatarului să nu ducă întotdeauna la sancțiunea revocării donației. Pentru că donatorul are posibilitatea de a-l ierta pe donatar, rezultă că nu în toate situațiile, în mod obligatoriu, ingraturitudinea donatarului duce automat și la revocarea donației pentru ingraturitudine, motiv pentru care și acțiunea în revocarea donației este limitată în timp (un an de la data când donatorul a știut

despre fapta de ingratitude). Nu este exclusă posibilitatea ca donatarul ingrat să rămână în continuare proprietarul bunului donat. Acest aspect întărește concluzia că revocarea donației pentru ingratitude este menită a proteja un interes de natură privată, interesul donatorului, chiar dacă donatorul nu poate renunța anticipat la revocare, pentru că gravitatea ingratitudinii este de ordine publică, chiar dacă revocarea este întotdeauna judiciară.

Faptele de ingratitude sunt fapte grave, care în opinia legiuitorului, justifică revocarea donației. Suntem de părere ca aceste fapte trebuie comise întotdeauna cu intenție de către donatar. În practica judiciară studiată, am constatat tendința judecătorilor de a aprecia restrictiv admiterea acțiunii în revocare pentru ingratitude, în condițiile în care comportamentul donatarului trebuie să fie suficient de grav pentru a justifica desființarea donației.

Cât privește consecințele revocării donației pentru ingratitude, evident, între părți actul se desființează retroactiv. Cea mai importantă consecință în această materie, de altfel poate cea mai importantă în materie de donații, este protecția terților de bună-credință, care au dobândit drepturi de la donatar, cu titlu oneros. Această protecție este garantată de legiuitor printr-o reglementare expresă și specială, în cuprinsul art 1.026 Cod civil. În ce privește efectele față de terți ale admiterii revocării donației, legiuitorul prevede expres clar soluția la această situație, stipulând că drepturile acestora, dobândite de la donatar, nu vor fi afectate. Între părți restituirea se va face prin echivalent, iar terțul de bună-credință va rămâne cu

bunul, nu și terțul de rea-credință, ori dobânditor cu titlu gratuit.

Din punct de vedere practic, încrederea terțului în valabilitatea titlului donatarului și corelarea actului de proprietate al acestuia, în speță donația, cu cartea funciară liberă de orice notațiuni cu privire la revocare, deci încrederea terțului că nu există niciun impediment pentru transmiterea bunului, este suficientă pentru existența bunei sale credințe.

O propunere de *lege ferenda* ar fi reevaluarea definiției donației prin includerea în componentele sale și atitudinea pe care trebuie să o manifeste donatarul față de donator, ca fiind o obligație implicită datorată de donatar. Obligația de recunoștință decurge din însăși acceptarea donației, pe care donatarul o face în mod benevol. Totodată, nu ar fi exclusă nici precizarea duratei de timp pentru care donatarul datorează obligație de recunoștință către donatar. Din punct de vedere practic, considerăm că timpul consolidează actele de donație deja perfectate, astfel că cu cât a trecut mai mult timp de la încheierea donației, cu atât mai dificilă va fi pronunțarea unei decizii judiciare care să revoce donația. Legiuitorul nu a prevăzut nici conținutul obligației morale de recunoștință, nici durata în timp a acesteia. La fel de adevărat este că lipsa unui termen în care donația poate fi revocată este determinat și de gravitatea faptelor de ingratitude, caci unele fapte penale sunt imprescriptibile și potrivit Codului penal. Am considera oportun, din rațiuni de ordin practic, ca propunere *de lege ferenda*, așadar, să se menționeze durata de timp în care poate fi revocată donația pentru ingratitude, raportat la momentul încheierii donației, pe

considerentul că trecerea unui interval mai mare de timp ar trebui să consolideze și să definitiveze donația. Termenul de un an curge de la data când donatorul a aflat despre ingratitude, indiferent cât timp a trecut de la încheierea donației.

În capitolul al cincilea, am analizat revocarea donației pentru neexecutarea sarcinilor impuse donatarului. Practica judiciară existentă în materie demonstrează că donația cu sarcina întreținerii este cea mai întâlnită formă de donație cu sarcină în favoarea donatorului. Sarcinile se stabilesc la libera înțelegere a părților; deși legiuitorul a prevăzut cu caracter de noutate că donatarul este ținut să îndeplinească sarcina numai în limita valorii bunului donat, ducând indirect la interpretarea că sarcina trebuie să poată fi evaluate pecuniar, spre a fi raportată la bunul donat, suntem de părere că nu este obligatoriu ca sarcina să aibă neapărat o valoare economică, putând fi și o obligație de conduită sau una care nu poate fi evaluată pecuniar, însă întotdeauna sarcina are un motiv determinant, cel puțin în ceea ce-l privește pe dispunător, altminteri se presupune că donația ar fi fost de la început neafectată de nicio sarcină. Cu toate acestea, sarcinile care nu pot fi evaluate pecuniar, în special cele care reprezintă un mod de comportament al donatarului, nu pot fi aduse la îndeplinire pe cale silită, așa că singura opțiune în caz de neexecutare rămâne acțiunea în revocare.

Pornind de la practica judiciară studiată în materia revocării donației cu sarcină și studiind și reglementarea juridică a contractului de întreținere, am dorit să evidențiez necesitatea de corelare a celor două contracte.

Prestația întreținerii, așa cum este ea definită de Codul civil, la reglementarea contractului de întreținere, este aceeași, indiferent că întreținerea este asumată ca sarcină a unei donații sau ca prestație de sine stătătoare, în cadrul contractului de întreținere. Transmiterea proprietății unui bun în schimbul întreținerii prin act autentic se poate face prin ambele categorii de acte, donație cu sarcina întreținerii sau contract de întreținere și nu de puține ori limita de demarcație între cele două categorii de acte este fragilă. Voința părților trebuie deslușită, pentru a înțelege în mod clar ce anume doresc acestea.

Având în vedere identitatea prestației întreținerii, am considerat că dispozițiile Codului civil care reglementează contractul de întreținere sunt aplicabile și la încheierea unui contract de donație cu sarcina întreținerii. Este vorba de dispozițiile Codului civil care consacră în mod expres un drept de ipotecă legală în favoarea creditorului întreținerii, pentru plata rentei în bani corespunzătoare întreținerii neexecutate. Legiuitorul face mențiune la transmisiunea unui bun imobil în schimbul întreținerii, fără a distinge dacă transmisiunea se face printr-un contract de întreținere, ori printr-o donație cu sarcina întreținerii, ambele acte fiind susceptibile de a transmite dreptul de proprietate asupra unui bun imobil în schimbul obligației asumate de beneficiar de a presta întreținere către transmitător.

Pentru că legea nu distinge, atunci nici noi nu ar trebui să distingem, astfel că apreciem că și atunci când prestarea întreținerii este asumată ca o sarcină a unei donații, donatorul beneficiază de un drept de ipotecă legală pentru plata rentei în bani echivalentă cu valoarea întreținerii datorată și care nu a fost prestată.

Ar mai trebui precizat că elementul de noutate prevăzut de Codul civil relativ la încetarea contractului de întreținere își găsește aplicabilitate și în cazul unei donații cu sarcina întreținerii.

Potrivit dispozițiilor art. 2.263 Cod civil, contractul de întreținere nu se poate rezoluționa de comun acord atunci când comportamentul celeilalte părți face imposibilă executarea contractului în condiții conforme bunelor moravuri și atunci când se întemeiază pe neexecutarea fără justificare a obligației de întreținere. În acest caz rezoluțiunea nu poate fi pronunțată decât de instanța de judecată, iar orice clauză contrară este considerată a fi nescrisă. Dacă contractul de donație este încheiat cu obligativitatea prestării sarcinii întreținerii, atunci aceste dispoziții devin la rândul lor aplicabile. Prin urmare, donația cu sarcina întreținerii nu poate fi rezoluționată decât pe cale judiciară. Aceste dispoziții sunt corelative, în sensul că revocarea donației pentru neîndeplinirea sarcinii, potrivit dreptului comun, trebuie cerută pe cale judiciară, deși dispozițiile Codului civil nu se opun, în opinia noastră, posibilității de încetare a unui contract de donație cu sarcină, prin acordul părților, exprimat în formă autentică.

Donația cu sarcina întreținerii este o varietate complexă de act juridic, în special în contextul noului Cod civil, care limitează valoarea îndeplinirii sarcinilor la valoarea bunului donat. Dacă în timp, sarcina întreținerii ajunge să depășească valoarea bunului, atunci donatarul nu mai poate fi obligat la executare, ceea ce ar putea fi un impediment pentru donator, care este interesat să își asigure prestarea întreținerii pe toată durata vieții sale. Am evidențiat mai apoi trăsăturile comune și deosebirile

dintre cele două categorii de acte. Corecta calificare a naturii actului este esențială pentru că consecințele în plan juridic sunt diferite.

O situație întâlnită în practică ar putea fi ipoteza când donația cu sarcina întreținerii este făcută în favoarea unei persoane care este căsătorită, fără precizarea că bunul este donat către ambii soți. În cazul soților căsătoriți în regim de comunitate legală de bunuri, bunurile dobândite prin donație sunt bunuri proprii ale soțului donatar, dacă nu s-a făcut mențiune expresă privind voința donatorului de a gratifica pe ambii soți. Prin urmare, dacă donația cu sarcina întreținerii s-a făcut către unul din soți, iar întreținerea a fost de fapt prestată de ambii soți, atunci soțul neproprietar al bunului poate pretinde de la donatar doar remunerarea contribuției sale la prestarea sarcinii întreținerii. Sarcina va trebui executată de către soțul donatar, conform clauzelor contractuale.

Calificarea juridică corectă a contractului este esențială în acest caz. Dacă părțile au încheiat o donație cu sarcina întreținerii, atunci bunul donat este bun propriu al soțului donatar, iar dacă părțile au încheiat un contract de întreținere, atunci bunul transmis este bun comun, chiar dacă doar unul dintre soți a fost prezent la încheierea actului, dat fiind că bunurile dobândite în timpul căsătoriei prin întreținere, sunt bunuri comune. În acest caz, creditorul transmițător va putea reclama întreținerea și de la soțul care nu a fost prezent la încheierea contractului, bunul fiind comun, iar întreținerea datorată de ambii soți.

Potrivit dispozițiilor art. 2.257 alin (4) Cod civil, întreținerea continuă a fi datorată chiar dacă, în cursul executării contractului, bunul care a constituit capitalul a pierit total ori parțial ori și-a diminuat valoarea, dintr-o

cauză pe care creditorul întreținerii nu este ținut să răspundă.

În cazul donațiilor cu sarcina întreținerii, donatarul este ținut la prestarea întreținerii numai în limita valorii bunului donat. Dacă bunul a pierit fortuit, donatarul va fi ținut în continuare la obligativitatea prestării întreținerii, întrucât suportă riscul pieririi bunului, în calitate de proprietar, dar numai până la limita valorii bunului, ținându-se cont de starea în care se găsea bunul la momentul încheierii contractului de donație.

În privința donației cu sarcina întreținerii, s-a mai arătat în practica judiciară, că odată cu revocarea contractului de donație pentru neexecutarea cuplabilă a sarcinii întreținerii, cu restituirea bunului donat și restabilirea situației anterioară, valoarea întreținerii prestată, datorită caracterului aleatoriu, nu trebuie restituită. Acest punct de vedere dovedește încă o dată fragilitatea demarcației între contractul de donație cu sarcina întreținerii și contractul de întreținere, în condițiile în care calificarea exactă a naturii actului este primordială pentru consecințele sale juridice, în special în caz de moștenire.

Donația este în principiu un act irevocabil, așa cum prevede expres legiuitorul în cuprinsul art. 801 Cod civil, spre deosebire de întreținere, care poate fi rezoluționată pe cale judiciară, la cererea întreținutului, în cazul neîndeplinirii de către întreținător a obligației de întreținere.

În ceea ce privește revocarea donației pentru neexecutarea sarcinii, suntem de părere că bunul donat nu poate fi înstrăinat de către donator câtă vreme sarcina nu a fost integral executată și dreptul donatarului nu a devenit

definitiv prin existența unei declarații ori a unei confirmări din partea donatorului din care să rezulte executarea integrală a sarcinii din contract. Desigur că teoretic nu este exclus ca bunul donat să fie înstrăinat și dacă sarcina nu a fost executată, cu acordul donatorului, însă nu trebuie omis că executarea sarcinii are de cele mai multe ori un caracter personal. Pentru că bunul donat nu poate fi înstrăinat, în principiu, până la îndeplinirea sarcinii, rezultă că după executarea acestei obligații, confirmată de donator, ori de moștenitorii săi, donația devine definitivă și nu mai poate fi revocată decât pentru ingratitudine, cu consecințe și în ceea ce privește protecția terților de bună-credință, dobânditori de drepturi de la donatar.

Cercetarea noastră a urmărit analizarea acestei teme cu importante consecințe practice, pentru că am dorit să fim utili atât pentru teoreticieni, dar și pentru practicienii dreptului care se confruntă cu spețe privind revocarea donației: magistrați, avocați și notari publici. Concluziile desprinse din practica judiciară studiată, corelate cu studiul comparat al materiei din reglementarea altor coduri civile, au dus la o perspectivă analitică a necesității acestor prevederi de excepție în lumea contractelor civile, așa cum sunt cele relative la revocarea donației. Recomandările și propunerile *de lege ferenda* făcute au avut sorgintea în rațiuni de ordin practic, derivând din consecințele pe care desființarea unui contract, cum este cel de donație, le produce între părți, dar mai ales față de terți, în special față de terții care sunt în strânsă legătură cu donația, în sensul că au dobândit drepturi de la donatarul proprietar.

